

ИЗ ШУМСКЕ РИЗНИЦЕ СРБИЈЕ

*Шуме Србије сīрадају акīвносīима
човека (їожари, одрони, клизишīа,
їрекомерна сеча, ширење обрадивої
и їраїевинскої земљишīа).
Њихов оїсīанак зависи
од одїоворної їонашања
свих нас їрема и у шуми.*

ЧУВАЈМО ШУМЕ

ауїори Др Драгана Остоїић, Биљана Кретески
дизајн Снежана Королија, *фото* архива Завода
шїамїа Пропаганда Јовановић
їираж 1000 ком., Београд, 2012.

ЗАВОД ЗА ЗАШТИТУ
ПРИРОДЕ СРБИЈЕ

У Србији у периоду од 1960 - 2009 постоји 11 резервата са оморицом којима се штити мешовита састојина шуме оморице. То је релативно велики број који потврђује чињеницу да је оморица једна од изузетно важних и вредних врста нашег шумског фонда. Након трајања заштите од 50 година састојине оморице су углавном типа прашума у крајњој или терминалној фази развоја, са просечном старости доминантних стабала око 200 година.

У сваком од проучаваних станишта и типова шума, осим на врлетним странама кањона, у циљу одржавања, очувања и заштите Панчићеве оморице применом одговарајућих групично оплодних сеча и дозирањем довољне количине светлости омогућиће се лакше и брже обнављање панчићеве оморице.

ЧУВАЈМО ШУМЕ

ШУМЕ ПАНЧИЋЕВЕ ОМОРИКЕ У СРБИЈИ

СЕДИШТЕ У БЕОГРАДУ

Др Ивана Рибара 91
11070 Нови Београд
тел: 011/2093-800
факс: 011/2093-867
beograd@zzps.rs

РАДНА ЈЕДИНИЦА У НИШУ

Војда Карађорђа 14
18000 Ниш
тел/факс: 018/523-448
018/523-449
nis@zzps.rs

www.zzps.rs

ЗАВОД ЗА ЗАШТИТУ
ПРИРОДЕ СРБИЈЕ

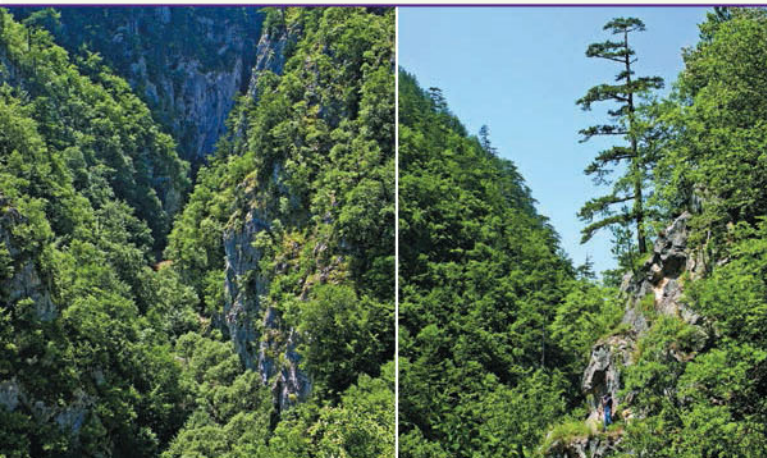

ЗАВОД ЗА ЗАШТИТУ
ПРИРОДЕ СРБИЈЕ

Панчићева оморица је терцијарни реликт и ендемит Балканског полуострва и предствља „живи фосил“ Европе. Она је и природна реткост наше горе и законом заштићена врста. Пре леденог доба била је широко распрострањена у Европи, а као њени пра родитељи се наводе *Picea paleomorika* и *Picea omorikoides*. Пред променама климе наступањем леденог доба оморица је једино уточиште у свету нашла у средњем току реке Дрине у западној Србији и источној Босни. У новије време откривено је једно ново потпуно изоловано мало налазиште у рефугијуму кањона Милешевке у југозападној Србији. Ипак, највећи део њених популација у Србији се налази у оквиру Националног парка Тара.

Станишта оморице у којима она преовлађује најчешће су стрме кречњачке литице или пожаришта, дакле места таквог еколошког и ценотичког (биљног) склопа на којима је смањена или ублажена конкуренција других врста дрвећа. Наравно, оморица настањује различите заједнице обично мешовитог карактера са смрчом, јелом, буквом, белим и црним бором и другим лишћарским врстама у којима има подређену градитељску улогу и неповољну узрасну структуру популација.

Природне састојине оморице јављају се на подручју Националног парка Тара и представљају строге резервате природе са режимом апсолутне заштите од националног значаја:

Редни број	Резервати природе	ПОВРШИНА Р (ha)	ТИПОЛОШКА ПРИПАДНОСТ	БРОЈ СТАБАЛА У РЕЗЕРВАТУ (ком.)	БРОЈ СТАБАЛА ОМОРИКЕ (ком.)	Процентуално учешће оморице %	
1.	Било	13,60	Шума оморице, смрче, јеле, букве, борова и др. врста (<i>Omorikae-Piceto-Abieto-Fagetum pinetosum mixtum</i>) на органогеној кречњачкој црници	10.845	4.192	38,6	
2.	Љути Брег	4,74	Шума оморице, смрче, јеле, букве, борова и др. врста (<i>Omorikae-Piceto-Abieto-Fagetum pinetosum mixtum</i>) на органогеној кречњачкој црници	4.634	1.319	28,5	
3.	Црвене стене	46,19	Шума оморице, смрче, јеле, букве, борова и др. врста (<i>Omorikae-Piceto-Abieto-Fagetum pinetosum mixtum</i>) на органогеној кречњачкој црници	40.559	3.000	7,3	
4.	Студенац	2,74	Шума оморице, смрче, јеле, букве, борова и др. врста (<i>Omorikae-Piceto-Abieto-Fagetum pinetosum mixtum</i>) на органогеној кречњачкој црници	2.678	763	28,5	
5.	Под Горушицом	9,35	Шума оморице, смрче, борова и др. врста (<i>Omorikae-Piceto-Abieto-Fagetum pinetosum</i>) на скелетној кречњачкој црници	9.141	1	0,0	
6.	Звезда	2.099,59	Шума оморице, смрче, борова и др. врста (<i>Omorikae-Piceto-Abieto-Fagetum pinetosum</i>) на скелетној кречњачкој црници	око 1.000.000	50.000	5,0	
7.	Врањак (<i>Iocus clasicus</i>)	6,10	Шума оморице, смрче, борова и др. врста (<i>Omorikae-Piceto-Abieto-Fagetum pinetosum</i>) на скелетној кречњачкој црници	1.663	442	26,6	
8.	Равниште - Кањон Милешевке	143,71	Шума оморице са црњушом (<i>Erico-Picetum-omorikae mixtum</i>) на органогеној кречњачкој црници	110.108	300	0,2	
9.	Караула Штула	48,96	Шума оморице са црњушом (<i>Erico-Picetum-omorikae mixtum</i>) на органогеној кречњачкој црници	4.214	374	9,0	
10.	СТАНИШТЕ ОМОРИКЕ НА ТРЕСЕТУ	Црвени поток	46,19	Шума оморице, јеле, смрче и букве са јовом (<i>Omorikae-Piceto-Abieto-Fageto-Alnetum mixtum</i>) на тресету	22.068	6	0,0
11.	СТАНИШТЕ ОМОРИКЕ НА СЕРПЕНТИНИТУ	Змајевачки поток	6,78	Шума оморице, смрче и борова (<i>Picetum-Omorikae Excelsae pinetosum mixtum</i>) на скелетном еутричном смеђем земљишту на серпентиниту	2.336	797	34,0

5 ГОЛЕМА РЕКА

Налази се у оквиру граница Парка природе „Стара планина” укупне површине 34,60 ha. Границама резервата обухваћена је изворна шумска заједница планинске букве.

6 БУСОВАТА

Налази се у североисточној Србији, на планини Бељаници представља еколошку целину са спонтаним развојем добро очуване шумске вегетације у овом подручју.

БУКВА *Fagus moesiaca* (Domin, Maly) Czeczott је нараспрострањенија и главна дрвенаста врста у Србији. Гради чисте састојине и ствара највећу дрвну масу наших шума. Ареал букве чине брдске и планиске области, средње, западне и југоисточне Европе. У Србији, буква се јавља у свим висинским појасевима. Висина стабла у резерватима може износити до 40 m, док дебљина може бити и преко једног метра а старост преко две-три стотине година. Стабла расла у састојини имају права дебла, чиста од грана, величанствене и заобљне крошње.

изглед крошње

грана са лисћовима

ЧУВАЈМО ШУМЕ

ПРАШУМЕ БУКВЕ У СРБИЈИ

СЕДИШТЕ У БЕОГРАДУ

Др Ивана Рибара 91
11070 Нови Београд
тел: 011/2093-800
факс: 011/2093-867
beograd@zzps.rs

РАДНА ЈЕДИНИЦА У НИШУ

Вожда Карађорђа 14
18000 Ниш
тел/факс: 018/523-448
018/523-449
nis@zzps.rs

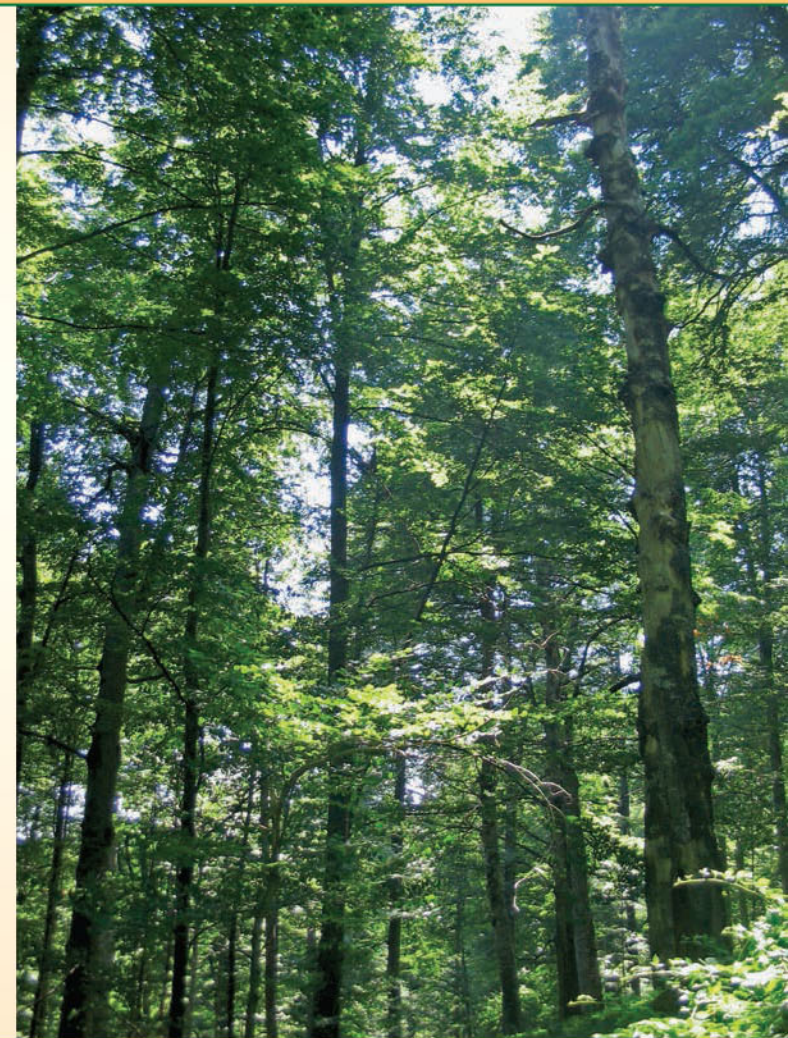
www.zzps.rs

ЗАВОД ЗА ЗАШТИТУ
ПРИРОДЕ СРБИЈЕ

ЗАВОД ЗА ЗАШТИТУ
ПРИРОДЕ СРБИЈЕ

Букове шуме заузимају скоро половину шумом обрасле површине Србије. На свим брдским и планинским масивима, буква се јавља у различитим структурним облицима, градећи чисте и мешовите састојине како са лишћарима, тако са четинарима. Способност прилагођавања висинским климатским појасевима и различитим стаништима са широком амплитудом вертикалног распрострањења 100 – 1700 м.н.в., букву чине доминантном шумском врстом. Шумске заједнице букве су врло значајне за очување биодиверзитета шума, не само у Србији већ и у ширем подручју региона.

Због распрострањености и заступљености рода букве и бројности различитих врста, шумски резервати букве као специфични шумски системи представљају најстарији вид заштите у Србији. Од 1948. године до данас проглашено је и стављено под заштиту укупно 11 резервата са буквом. Од 11 резервата, 6 резервата представљају чисте шуме букве прашумског типа.

1 ДАНИЛОВА КОСА

Налази се у западној Србији и је један од првих проглашених резервата у Србији, пре више од 50 година, са великим бројем изузетних примерака стабала старих и 200 година. Површина резервата износи 6,73 ха.

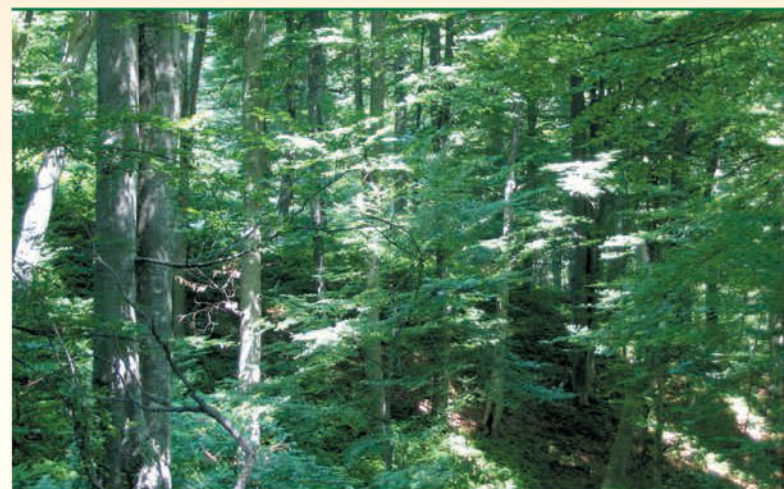
2 ФЕЉЕШАНА

Налази се у источној Србији, на подручју северног Кучаја. На површини од 15,28 ха, без антропогених активности омогућен је развој шумске заједнице са стаблима старости од 300 година, импозантних пречника и висина преко 40 метара.

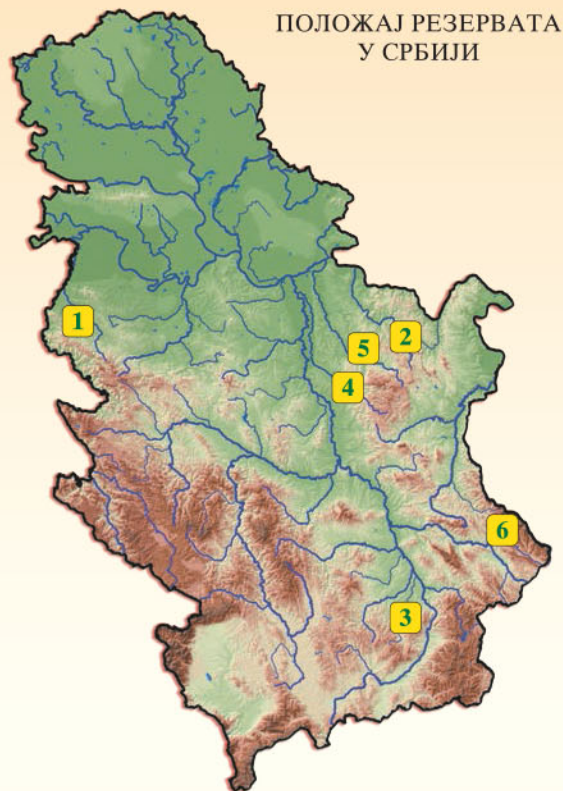
3 КУКАВИЦА

Налази се у јужној Србији и смештена у централном делу планине Кукавице у висинском дијапазону од око 700-1200 м надморске висине са укупном површином од 75,76 ха. Резерват представља нетакнути природни шумски екосистем, повољних станишних услова, са витким стаблима букве старости око 140 година.

4 ВИНАТОВАЧА

Налази се у источној Србији, у горњем сливу реке Ресаве, на површини од 37,43 ха. Буква је овде имала оптималне услове за развој, те је изградила састојине са стаблима висине од 46 м, пречника и преко 1 м и старости око 200 година.

5 ВРХ ЖЕЉИНА ПЛОЧКА ЧУКА

Захвата највише делове планине Жељин. На веома малој површини од 19,68 ha јавља се високопланинска шума букве, ливаде и тресетишта са белом маховином као реликтном врстом.

Шуме букве са реликћним врстама су очуване и блиске изворним шумским стаништима и као такве данас представљају значајан допринос у свеукупном систему заштите вредности и важна подручја за очување биодиверзитета.

ЧУВАЈМО ШУМЕ

БУКОВИ РЕЗЕРВАТИ СА РЕЛИКТИМА

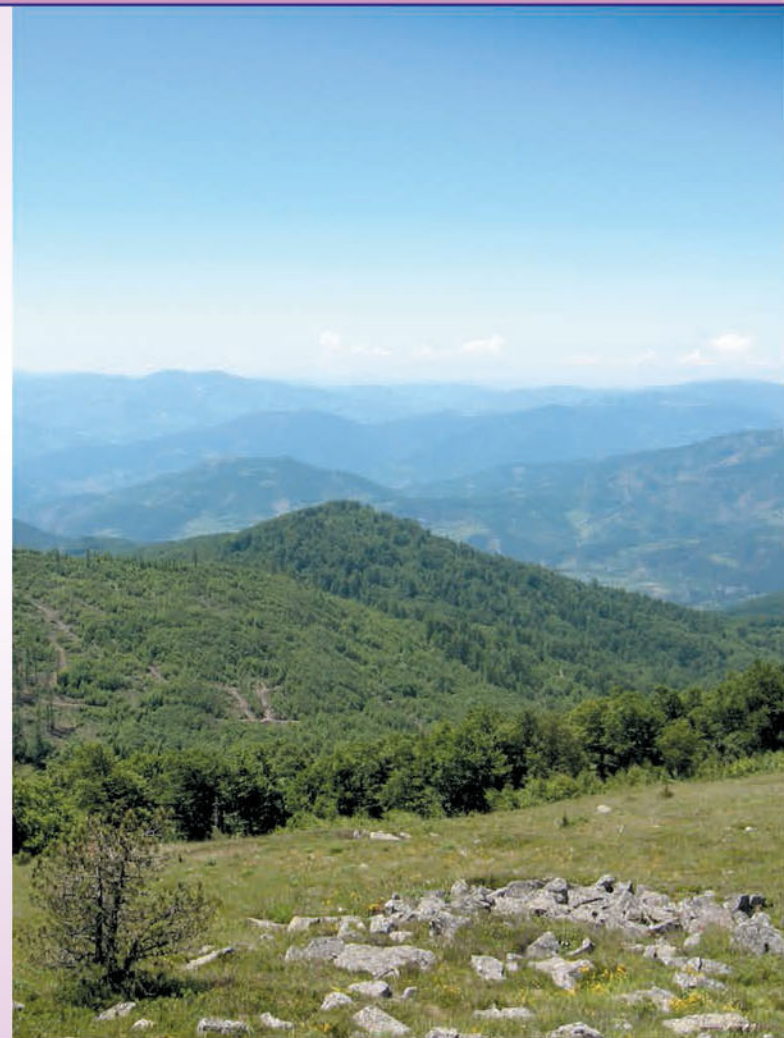
СЕДИШТЕ У БЕОГРАДУ

Др Ивана Рибара 91
11070 Нови Београд
тел: 011/2093-800
факс: 011/2093-867
beograd@zzps.rs

РАДНА ЈЕДИНИЦА У НИШУ

Војда Карађорђа 14
18000 Ниш
тел/факс: 018/523-448
018/523-449
nis@zzps.rs

www.zzps.rs

ЗАВОД ЗА ЗАШТИТУ
ПРИРОДЕ СРБИЈЕ

ЗАВОД ЗА ЗАШТИТУ
ПРИРОДЕ СРБИЈЕ

Захваљујући способности прилагођавања различитим висинским климатским појасевима и разноврсним стаништима, буква у Србији гради велики број заједница, па су букове шуме заступљене од појаса хрстова до субалпијског појаса вегетације. Резервати букве прашумског типа чине посебну природну вредност изражену кроз изворност, репрезентативност и старост букових шума. Заштита прашумских заједница букве омогућила је да се очувају све аутохтоне, фитоценолошке, структурне и еколошке карактеристике букових шума а тиме да се очува и биодиверзитет српских шума.

Поред резервата чисте букве прашумског типа на простору Србије постоје резервати обрасли заједницом букве са реликтним врстама, остацима из прошлости некада распрострањених врста које су се очувале на мањим површинама, као што су зеленика (*Ilex aquifolium*), зеленичје (*Prunus laurocerassus*), тиса (*Taxus baccata*), као и резерват субалпијске шуме букве.

1 ИЗНАД ТАТАЛИЈЕ

Налази се у западној Србији, на планини Јеловој Гори, на површини од 1,75 ha. Ово заштићено подручје, представља налазиште биљне врсте зеленике (*Ilex aquifolium*) природне реткости и реликта терцијара (леденог доба).

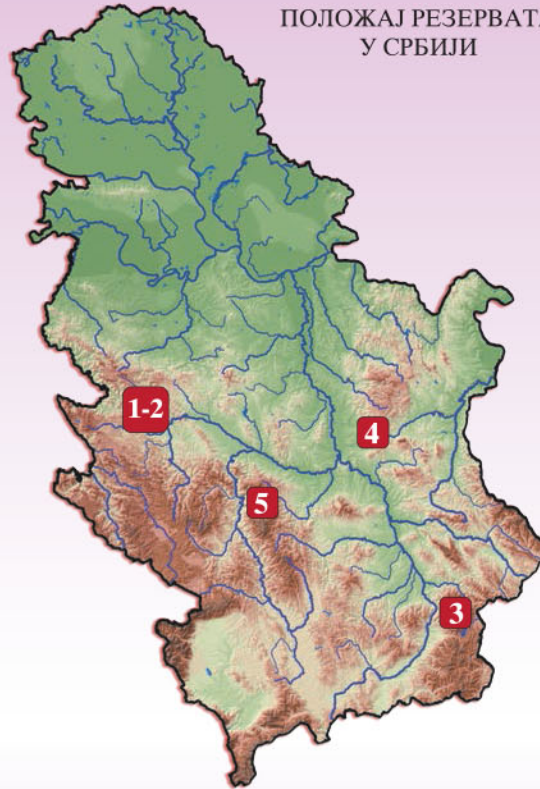

2 ЗЕЛЕНИКА

Налази се у западној Србији, на планини Јеловој Гори, на површини од 0,12 ha. Шума брдске букве са зелеником, поред букве има у првом и другом спрату заступљену зеленику (*Ilex aquifolium*) која има реликтан карактер.

ПОЛОЖАЈ РЕЗЕРВАТА
У СРБИЈИ

3 ЗЕЛЕНИЧЈЕ

Налази се на северозападној страни планине Острозуб, на површини од 41,70 ha. Заштићено природно добро је обрасло са буковом шумом у чијем се склопу у једном делу резервата налази врста зеленичје (*Prunus laurocerassus*), због које је овај простор и стављен под заштиту.

4 МАЛА ЈАСЕНОВА ГЛАВА

Заузима део шумског комплекса Јужног Кучаја. На целој површини од 6,30 ha налази се карактеристичан, флористички богат, шумски екосистем реликтног карактера, представљен шумом букве са тисом (*Taxus baccata*) која је терцијарни реликт.

